

25.3.2020

STM044:00/2020
VN/6703/2020

VALTIONAVUSTUS LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN MUUTOSOHJELMAAN: LASTENSUOJELUN MONIALAINEN KEHITTÄMINEN 2020–2022

Avustuksen yleiskuvaus

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa haettavana olevasta valtionavustuksesta Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman puitteissa toteutettavaan lastensuojelun monialaisen kehittämisen hankkeeseen vuosille 2020–2022. Haettavan avustuksen määrä on enintään 2 miljoonaa euroa per vuosi. Vuosille 2021 ja 2022 avustus myönnetään ehdollisena edellyttäen, että eduskunta vahvistaa avustuksen perusteena olevan määrärahan valtion talousarvioon. Avustuksen myöntämiseen sovelletaan valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 (13/2020). Asetuksen mukaan valtionavustusta voidaan myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä tukeville alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittävillä hankkeilla, jotka ovat kunnan, kuntayhtymän tai yleishyödyllisen yhteisön toteuttamia. Hakijoina ja avustettavan hankkeen hallinnoijina voivat olla maakuntien yhdessä valitsemat sosiaalialan osaamiskeskukset, jotka ovat asetuksen edellyttämällä tavalla kuntia, kuntayhtymiä tai yleishyödyllisiä yhteisöjä.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma on osa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaa, jonka tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen ja hyvinvoinnin vahvistaminen, eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten moniammatillisten palvelujen turvaaminen. Koska lastensuojelun asiakkaiden syrjäytymisvaara ja riski jäädä vaille koulutusta on huomattavan suuri, kehittämisohjelman rahoituksesta varataan osa lastensuojelun monialaiselle kehittämistyölle.

Lapset ja nuoret, joilla on monimuotoisia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, tarvitsevat usein monenlaisia tukitoimia ja palveluja. Lastensuojelun asiakkaina on lapsia ja nuoria, joilla on mm. diagnosoimattomia/hoitamattomia sairauksia, kehityksellisiä viiveitä, neuropsykologisia ongelmia, mielenterveyshäiriöitä, päihderiippuvuutta tai väkivaltaista käytöstä. Lastensuojelulaki velvoittaa tarjoamaan vakavasti oireileville lapsille riittävää moniammatillista tukea ja hoitoa, mutta käytännössä tämä ei aina toteudu. Siksi tarvitaan nykyistä systemaattisempaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Avustuksen tavoite

Lastensuojelun kehittäminen toteutetaan erillisenä hankkeena, jolla edistetään monialaista paikallista ja alueellista yhteistyötä lastensuojelulasten ja -nuorten sosiaalisten, terveydellisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseksi. Muilta osin lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa toimeenpannaan osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaa. Lastensuojeluhankkeet on linkitettävä vahvasti myös tähän kehittämistyöhön, jotta lasten ja nuorten palveluista muodostuu ehjiä toiminnallisia kokonaisuuksia.

Nyt haettavana olevan avustuksen tavoitteena on siis panostaa lasten ja nuorten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamiseen monialaisesti yli hallinnonalarajojen. Erityisenä painopisteenä on taata lastensuojelun asiakkaana olevien lasten ja nuorten oikeus laadukkaaseen koulutukseen sekä yksilölliseen tukeen ja hoitoon varmistamalla systemaattinen yhteistoiminta lastensuojelun ja opetustoimen sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kesken.

Hankkeiden organisoiminen

1. Lastensuojelun monialainen kehittämistyö organisoidaan **viideksi alueelliseksi kehittämishankkeeksi** yhteistoiminta-alueiden maantieteellisen aluejaon mukaisesti siten, että kultakin viideltä alueelta tulisi yksi valtionavustushakemus. Hankehallinnoijina toimivat hakuedellytykset täyttävät sosiaalialan osaamiskeskukset, mutta valtionavustushakemus tulee laatia yhdessä alueen maakuntien kanssa. **Maakuntien toimijoiden tulee perustaa hankekonsortio ja valita se sosiaalialan osaamiskeskus, joka toimii kyseisen alueellisen hankkeen hakijana ja hallinnoijana.** Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat lakisääteisiä alueellisia sosiaalialan toimijoita, joiden tehtävänä on turvata sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen (1230/2001).
2. Lastensuojelun alueellisista kehittämishankkeista vastaavat sosiaalialan osaamiskeskukset kutsuvat **kussakin maakunnassa yhteen kaikki tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämättömät alueelliset avaintoimijat** (edustajat lastensuojelusta, sivistystoimesta, päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä maakunnan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -kehittäjät). Nämä avaintoimijat kiteyttävät osaamiskeskuksen tuella konkreettisen, tietoon perustuvan **tilannekuvan lapsen, nuoren ja hänen perheensä tarpeisiin vastaavan monialaisen lastensuojelun toimivuudesta** ja sen ongelmakohtista maakunnassa. Tilannekuvassa on avattava tämän hankehaun tavoitteiden saavuttamisen esteinä olevat pahimmat ongelmakohtat ja ehdotettava ratkaisuja niiden parantamiseksi.
3. Kun kukin yhteistoiminta-alueen maakunta on laatinut oman tilannekartoituksensa ja alustavan ratkaisuehdotuksensa, osaamiskeskus tekee niistä yhteenvedon. Sen perusteella **osaamiskeskus laatii yhdessä alueen maakuntien kanssa yhden yhteisen valtionavustushakemuksen.** Ennen avustuspäätösten tekemistä sosiaali- ja terveysministeriö käy vielä tarkentavat neuvottelut jokaisen hakijakonsortion kanssa.

Kehittämistoimintaa tukevat ja koordinoivat osaamiskeskuksiin palkattavat lastensuojelun koordinaattorit, joista muodostuu valtakunnallinen verkosto. Osaamiskeskuksilla on vastuu valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan käytännön järjestelyistä, raportoinnista sekä seuranta- ja arviointitiedon tuottamisesta.

Haettavana oleva avustus ja omarahoitusosuus

Haettavan avustuksen määrä on kokonaisuudessaan enintään 2 miljoonaa euroa per vuosi. Avustusta myönnetään enintään viidelle sosiaalialan osaamiskeskukselle muutosohjelman mukaiseen hankekokonaisuuteen. Vuosille 2021 ja 2022 haettava avustus on käytettävissä vain mikäli eduskunta vahvistaa sen perusteena olevan määrärahan valtion vuoden 2021 ja vuoden 2022 talousarvioissa. Avustus rahoitetaan momentilta 33.03.31 (siirtomääräraha 3 v).

Avustuksella voidaan kattaa enintään kahdeksankymmentä prosenttia (80 %) hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Avustukset ja määrän jakautuminen hakijoiden kesken ovat harkinnanvaraisia ja perustuvat hakijoiden toimittamien hankesuunnitelmien arviointiin. Hakijoilta edellytetään omarahoitusosuuden ilmoittamista osana talousarviotaan. Omarahoitusosuus voi sisältää myös työpanosta tai muuta hankkeelle vyörytettyä, hakijan organisaatiossa syntyntä kustannusta.

Avustuksen hakeminen

Hakuaika alkaa 25.3.2020 ja päättyy 1.6.2020 klo 16:15. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä. Hakemus toimitetaan STM:n kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo@stm.fi. Hakemuksen viitteenä tulee mainita valtionavustus lastensuojelun monialaiseen kehittämiseen.

Päätökset pyritään tekemään kesän 2020 aikana. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Valtionavustus myönnetään valtionavustuspäätöksellä, jolla määritellään tarkemmin valtionavustuksen käytön ehtoja ja rajoituksia.

Avustusta haetaan kirjallisesti hakulomakkeella (liite 1), jonka lisäksi tulee toimittaa

- 1) hankesuunnitelma (enintään 10 sivua), ja
- 2) talousarviolaskelma (liite 2, valmis excel-lomake, eri tavoitteisiin ja toimenpiteisiin suunnattava rahoitus eritellään karkeasti hankesuunnitelman tekstissä).

Hankesuunnitelmasta tulee ilmetä seuraavat tiedot:

- 1) hankkeen hallinnoinnista vastaava taho ja hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot/hankekonsortio;
- 2) hankkeen konkreettiset tavoitteet, niiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet ja tavoiteltavat tulokset;
- 3) hankkeen toteuttamisen aikataulu;
- 4) suunnitelma hankkeen arvioinnista;
- 5) suunnitelma asiakkaiden osallistumisesta hankkeeseen.

Hankkeiden toteuttamiseen liittyvät ja hyväksyttävät kustannukset määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020-2023 annetun Valtioneuvoston asetuksen (13/2020) 6 §:n mukaan.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto maksaa avustuksen valtionavustuksen saajan hakemuksesta toteutuneiden kustannusten perusteella.

Hakemusten arviointi

Hakemusten sisällöllisessä arvioinnissa otetaan huomioon:

- kattavuus: kuinka suuri osa yhteistoiminta-alueen maakunnista ja kunnista on mukana ja mikä on alueen kokonaislapsimäärä (0–2 pistettä)
- monialaisuus ja monitoimijaisuus: ovatko tavoitteen saavuttamisen kannalta olennaiset toimialat ja toimijat mukana (0–2 pistettä)
- konkreettisuus ja pitkäjänteinen vaikuttavuus: edistääkö malli asetettujen tavoitteiden saavuttamista konkreettisesti ja pitkäjänteisesti (0–2 pistettä)

Avustuksen saajan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen ja siihen sisältyvän lapsi- ja perhepalvelujen kehittämisen sekä yhteistoiminta-alueiden VIP-verkoston ja mahdollisen osaamis- ja tukikeskuskehittämisen kanssa.

Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset (Valtionavustuslain 7 § 1 mom.) täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Lisätietoja

Lisätietoja antavat sisältökysymyksissä neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala susanna.hoikkala@stm.fi 0295 163 482 ja johtaja Elina Palola elina.palola@stm.fi 0295 163 595 sekä valtionavustuksen hakemiseen liittyvissä kysymyksissä erityisasiantuntija Kati Hokkanen kati.hokkanen@stm.fi 0295 163 727.